

Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis

Studia ad Bibliothecarum Scientiam Pertinentia VIII (2010)

Justyna Buczyńska-Łaba

Wydawnictwo Edukacyjne wobec zmian reformy systemu oświaty

Obecny system edukacyjny wprowadza kolejne zmiany w kształceniu i wychowaniu na każdym z etapów nauczania. Nie jest łatwo nadążyć za aktualnymi trendami w oświacie nie tylko nauczycielom, ale i autorom podręczników szkolnych oraz pomocy dydaktycznych. Główną filozofią reformy wprowadzonej w styczniu 2009 roku było m.in. wyrównanie szans edukacyjnych, podniesienie jakości nauki, upowszechnienie wychowania przedszkolnego. Od 1 września realizowana jest nowa podstawa programowa w przedszkolach, I klasie szkoły podstawowej i I klasie gimnazjum. Ma ona zapewnić precyzyjny opis efektów kształcenia, zwiększyć autonomię szkół w kreowaniu efektywnym procesem kształcenia. Reforma wprowadziła połączenie podstaw programowych i standardów egzaminacyjnych w jeden dokument skierowany do nauczycieli, aby wiedzieli czego nauczać oraz dla rodziców, aby zapoznali się z wymaganiami szkoły. Podstawa programowa powinna być spójna – proporcjonalnie łączyć czas przeznaczony na pracę dydaktyczną i zajęcia wychowawcze dostosowane do indywidualnego tempa rozwoju oraz możliwości ucznia. Od nauczyciela wymaga się przeprowadzenia diagnozy przedszkolnej, analizy gotowości dziecka do podjęcia nauki przed szkołą podstawową. Ma ona ułatwić rodzicom i pracownikom poradni psychologiczno-pedagogicznych poznanie rozwoju poszczególnych uczniów. Podstawa programowa podkreśla ciągłość procesu edukacji z wyodrębnieniem treści nauczania w klasie pierwszej szkoły podstawowej rozpoczętej w przedszkolu i kontynuowanej w kolejnych latach. Każdy z programów opisuje sposób realizacji celów, zadań kształcenia i oparty powinien być na aktualnych rozporządzeniach Ministra Edukacji Narodowej¹.

Nowoczesną oficyną wydawniczą, dla której nie obce są zmiany dokonywane w oświacie, jest Wydawnictwo Edukacyjne. Działając od 1993 roku uzyskało wiele nagród i wyróżnień na Targach Książki Szkolnej, m.in. Puchar Ministra Edukacji za nowoczesność w dydaktyce, edytorstwie, czy nagrodę za walory edukacyjno-poznawcze podręcznika *To lubię! Teksty i zadania* dla klasy VII. Spośród innych wydawnictw wyróżnia go szeroka działalność dydaktyczna pracowników organizujących warsztaty

¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół, Dz.U. z 2009 r. nr 4; poz. 17.

dla nauczycieli różnych przedmiotów. Większość autorów publikowanych prac to doświadczeni pedagodzy z katedr metodycznych Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie i innych uczelni wyższych w Polsce, co zapewnia aktualność treści dostosowanych do zmian oświatowych i ich wysoki poziom. Wydawnictwo Edukacyjne nie lęka się wdrażania nowych pomysłów, współpracy z innymi krajami w sprawach oświaty, lecz kształci nowymi metodami, bardziej efektywnymi i sugeruje, by nie zamykać się w tradycyjnym myśleniu, tylko wzbudzać w sobie chęć wykraczania poza „swą epokę”. Tylko autorzy takich wydawnictw przetrwają w czasach nieustannego rozwoju technicznego i intelektualnego. Wydawnictwo prezentuje szeroką specjalizację wydawanych prac, od dziedzin humanistycznych, uwzględniając tomiki poezji i prozę współczesną, po nauki ścisłe. Zakres nauczania obejmuje najmłodszych poznających pierwsze litery, poprzez młodego człowieka wkraczającego w dorosłe życie, nie zostawiając go samego wobec zmian kultury, a kończąc na doświadczonych nauczycielach.

15 lutego 1993 roku podpisana została umowa o powołaniu do życia firmy wydawniczej pod nazwą: „Wydawnictwo Edukacyjne Sp. z o.o.” z siedzibą w Warszawie przy ul. Mokotowskiej 48. Działalność firmy nie ograniczała się do obszaru Rzeczypospolitej, ale po uzyskaniu zezwoleń i zgodnie z przepisami prawnymi mogła działać poza krajem, powoływać własne oddziały i prowadzić działalność wytwórczą, handlową, usługową oraz uczestniczyć w innych spółkach. Władzami Spółki były: Zgromadzenie Wspólników, Rada Nadzorcza i Zarząd. Początkowo kapitał zakładowy podzielony był pomiędzy 4 udziałowców: Witolda Bójskiego, Jerzego Markiewicza, Bolesława Faroną i Tadeusza Korczyca². Zarząd powoływany był co 4 lata i systematycznie zmieniał swój skład. Na mocy umowy z 5 marca 1993 roku osobą odpowiedzialną za dobór autorów i pozycji wydawniczych pod względem wartości dydaktycznych, naukowych i poznawczych został Bolesław Faron³, który od 4 czerwca pełnił też funkcję Prezesa Zarządu. Początkowo Wydawnictwo działało w konsorcjum wspólnie z Warszawskim Domem Wydawniczym oraz Warszawską Agencją Polus. W tym czasie powstała pierwsza publikacja *Sztuka pisania* Zofii Agnieszki Kłakówny wraz z przewodnikiem metodycznym dla nauczycieli oraz publikacje z zakresu nauk ścisłych, m.in. z matematyki i informatyki. Dzięki staraniom prezesa firmy od 1994 roku powołany został w Krakowie Oddział (Redakcja humanistyczna) przy ul. Łobzowskiej 57 i odtąd działalność warszawska przeniosła się na krakowską ziemię⁴. W 1994 roku ukazała się pierwsza książka z serii *To lubię!* – podręcznik do nauczania języka polskiego w szkole podstawowej (kl. IV–VI) w trzech częściach oraz książka nauczyciela jako podręcznik metodyczny⁵. Na prośbę MEN zlecono autorom podręczników *To lubię!* opracowanie Programu nauczania języka polskiego w szkole podstawowej. Program ten został zatwierdzony 25 maja 1995 roku przez MEN (za pośrednictwem Danuty Grabowskiej) i wdrożony

² Archiwum Wydawnictwa Edukacyjnego (dalej: AWE): Akt Notarialny Wydawnictwa Edukacyjnego, Repertorium A nr 430/1993, Warszawa, 25.02.1993.

³ AWE: Umowa z dn. 05.03.1993, Warszawa.

⁴ <http://www.we.pl/reforma.html> [dostęp: 07.03.2005].

⁵ AWE: Sprawozdanie z działalności Wydawnictwa Edukacyjnego Spółka z o.o. w Warszawie, ul. Mokotowska 48 (Nowa siedziba: Kraków, ul. Łobzowska 57) za rok 1995, s. 1.

do użytku szkolnego⁶. Wzmocniono działania zmierzające do intensyfikacji sprzedaży książek w Krakowie, poprzez sieć hurtowni i księgarń, jak również marketing bezpośredni budując długoletnie więzi z klientem. Kolejne lata przyniosły zmiany w Zarządzie, jak również od 14 sierpnia 1996 roku siedzibą Wydawnictwa stał się budynek w Krakowie przy ul. Wielkotyrnowskiej 37⁷. Od tego roku wydawany jest na bieżąco dwumiesięcznik „Nowa Polszczyzna” dla nauczycieli języka polskiego w kraju i za granicą pod red. Zofii Agnieszki Kłakówny – jako dopełnienie podręczników *To lubię!*. Ukoronowaniem dotychczasowej działalności było otrzymanie podczas Targów Książki Szkolnej 1998 dwóch wysoce prestiżowych nagród: Pucharu Ministra Edukacji Narodowej oraz nagrody Edukacja '98 za podręcznik do klasy siódmej szkoły podstawowej *To lubię! Teksty i zadania*.

Zwiększono prace marketingowe poprzez sprzedaż bezpośrednią do szkół, uruchomiono w grudniu 2001 roku stronę WWW ze sklepem internetowym i zajęto się pracą nad podręcznikami do szkół ponadgimnazjalnych jako „WE dla liceum”⁸. 2003 był rokiem szczególnym, gdyż minęło 10 lat działalności firmy. Z tej okazji zainicjowano akcję dobroczynną na rzecz polskich dzieci i młodzieży i przekazano do wybranych szkół podstawowych i gimnazjów ok. 2 tysiące kompletów podręczników do języka polskiego, matematyki, biologii oraz języka francuskiego. Wraz z Małopolskim Centrum Doskonalenia Nauczycieli zorganizowano cykl warsztatów dla nauczycieli z krakowskich szkół średnich. WE dotarło również do szkół poza granicami Polski pracujących według programu MENiS⁹.

Podstawowym produktem omawianej Oficyny jest wspomniana już wcześniej seria podręczników i programów do nauczania języka polskiego *To lubię!* Wykorzystano w niej znajomość polskiej tradycji dydaktycznej, polskich tradycji kulturowych i cywilizacyjnych oraz doświadczeń zagranicznych. Było to możliwe, gdyż autorki podręczników wywodzą się z Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, posiadają zatem wieloletnią praktykę dydaktyczną w ośrodku akademickim kształcącym nauczycieli, a także w nauczaniu języka polskiego za granicą (Niemcy, Francja, Maroko). Od 2006 roku Oficyna wprowadziła na rynek znormalizowaną wersję podręczników *Nowe To lubię!* Serię tę tworzą trzy programy i trzy cykle podręczników:

- dla klasy IV–VI zreformowanej szkoły podstawowej,
- dla klasy I–III gimnazjum,
- dla klasy I–III liceum ogólnokształcącego, profilowanego i technikum.

Do każdej klasy na komplet podręczników, składają się trzy książki:

- Zeszyt do ćwiczeń językowych, który zawiera miejsca na notatki uczniowskie i należy do książek „jednorocznego” użytku;
- Antologia tekstów i zadań do kształcenia kulturowo-literackiego, która może być używana przez kolejne roczniki uczniów;
- Metodyczny poradnik nauczyciela.

⁶ AWE: Decyzja z dn. 25.05.1995, nr DKO – 4014 3/95, Warszawa, 25.05.1995.

⁷ AWE: Umowa Najmu Użytkowego, Kraków, 14.08.1996, s. 1.

⁸ AWE: Sprawozdanie z działań marketingowych w okresie od stycznia do października 2001 roku, Kraków, s. 6.

⁹ AWE: Sprawozdanie z pracy Zarządu Wydawnictwa Edukacyjnego za okres trzech ostatnich miesięcy (od 18 listopada 2002 do 20 lutego 2003), Kraków, s. 5.

Omawianą serię przygotował zespół pracowników Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie: Barbara Dyduch, Maria Jędrzychowska, Zofia Agnieszka Kłakówna, Halina Mrazek, Marta Potaś, Iwona Steczko, Piotr Kołodziej, Waldemar Martyniuk, Elżbieta Szudek, Janusz Waligóra.

Na komplet do każdej klasy składają się: *Teksty i zadania* (kształcenie kulturowo-literackie); *Ćwiczenia językowe* (gramatyka); oraz *Książka nauczyciela*¹⁰. Oficyna, dzięki wprowadzonej w podręcznikach To lubię! koncepcji dydaktycznej, zmiany edukacyjne niejako wyprzedzała. Nowatorski charakter polega na problemowym, a nie chronologicznym układzie treści nakierowanym na twórcze działanie ucznia oraz pełnienie funkcji informacyjnej, samokształceniowej i badawczej¹¹. Ofertę podręcznikową uzupełniają starannie opracowane metodycznie i merytorycznie pomoce dla ucznia i nauczyciela – plany pracy, sprawdziany, testy, scenariusze lekcji. Program języka polskiego w zreformowanej szkole jest odpowiedzią na wyzwania chwili obecnej, ale zakłada też przygotowanie dzieci do świadomej i wartościowej aktywności kształcenia¹². Książki nauczyciela – zawierają część ogólną jako wykład proponowanej koncepcji edukacyjnej i część szczegółową, która ma wydzielone bloki praktycznych porad, odpowiadających projektom zajęć w zeszytach do ćwiczeń językowych oraz dla materiałów z antologii do kształcenia kulturowo-literackiego¹³. *Plany pracy* to przede wszystkim propozycje rozwiązań, które mają zainspirować nauczycieli do samodzielnego poszukiwania i dokonywania wyborów w ramach bogatego materiału tej serii. Innowacyjne projekty lekcji języka polskiego dla kl. IV–VI szkoły podstawowej można zobaczyć w *Wynikowych planach pracy 4–6. Cele. Działania. Materiał, zaś Sprawdziany* koncentrują się na kontroli umiejętności językowych i ortografii. Podręczniki To lubię! są jedyną serią na rynku wydawniczym opracowaną przez ten sam zespół autorów według jednolitej koncepcji kształcenia na trzy poziomy edukacji: szkołę podstawową, gimnazjum i liceum. Seria ta ściśle łączy kształcenie kulturowo-literackie z kształceniem językowym, respektuje diagnozy współczesności, uczy odbioru kultury masowej (w tym czytania obrazu). Serię cechuje staranny i różnorodny dobór tekstów proponowanych uczniom do analizy we fragmentach lub całości, respektuje wytyczne podstawy programowej, ćwiczy sprawność mówienia, pisanie, analizy, samodzielnego myślenia, motywuje i od pierwszej klasy przygotowuje do matury.

Na łamach czasopisma „Nowa Polaszczynna” (początkowo wychodzącego pod nazwą „Ojczyzna Polaszczynna”) znajdują się opracowania dotyczące wykorzystania podręczników i pomocy dydaktycznych Wydawnictwa oraz materiały poruszające aktualne problemy kształcenia humanistycznego, pomysły lekcji i recenzje nowości wydawniczych. Od numeru pierwszego 2008 roku wydzielono w nim miejsce na forum dyskusyjne pt. „Co z tą szkołą?”, które kontynuowane jest w kolejnych nume-

¹⁰ <http://www.we.pl/tolubie.html> [dostęp: 20.03.2005].

¹¹ *Katalog 2003. Wydanie jubileuszowe*, Kraków, s. 2.

¹² <http://www.we.pl/tolubie.html> [dostęp: 20.10.2009].

¹³ B. Dyduch i in., *To lubię! Podręcznik do języka polskiego. Klasa 4. Książka nauczyciela*, Kraków 2000, s. 5–8.

rach pisma. Dzięki niemu można śledzić i samemu oceniać reformę w praktycznym aspekcie jej skutków¹⁴.

Seria przygotowana z myślą o doskonaleniu umiejętności redagowania pisemnych form wypowiedzi to seria pt.: Nowa Sztuka pisania. W 2004 roku została wyróżniona nominacją do nagrody Edukacja XXI wieku. Sztuka pisania to podręczniki dla ucznia do szkoły podstawowej i gimnazjum wraz z ćwiczeniami oraz podręczniki dla nauczyciela. Są skorelowane z Nowe To lubię!, ale dobrze pasują do każdego innego programu nauczania.

Kolejną nominację otrzymała seria Metodyczna Biblioteka To lubię! pod red. Zofii Agnieszki Klakówny za wybitne wartości edukacyjne na 10. Targach Książki Edukacyjnej „Edukacja XXI wieku”. Każda z książek w serii poświęcona jest jednemu utworowi i składa się z dwóch części: pomysłów interpretacyjno-metodycznych i pomysłów lekcji dla różnych poziomów edukacyjnych. To propozycje metodyczne z zakresu prozy i dramatu (z czerwonym grzbietem), lektury poezji (z granatowym grzbietem) i edukacji medialnej (z zielonym grzbietem okładki). Lekcje te są dobrze uzasadnione merytorycznie, starannie opracowane i sprawdzone w praktyce.

Obok podręczników do języka polskiego powstała ważna seria logopedyczna Jadwigi Cieszyńskiej Kocham czytać do wczesnej nauki czytania zarówno dzieci zdrowych, z zaburzeniami rozwojowymi oraz dla dzieci uczących się języka polskiego jako obcego. To 30 książeczek, które począwszy od drugiego roku życia wprowadzają dziecko w świat pisma. Seria ta jest polecana przez Zespół Diagnostyki i Terapii przy Ośrodku dla Dzieci niesłyszących w Krakowie. Coraz bogatsza oferta logopedyczna Wydawnictwa cieszy się dużym zainteresowaniem wśród nauczycieli przedszkoli i szkół. Autorka serii Kocham czytać jest twórcą nowej serii pt. Kocham mówić – pakietu historyjek obrazkowych z tekstami; zaś Kocham się uczyć z odwracanymi obrazkami powstało z myślą, aby dziecko nie bało się geometrii i potrafiło czytać mapy na lekcjach geografii¹⁵.

Nadszedł czas na serię podręczników i pomocy dydaktycznych do nauk ścisłych. Jedną z nich to program, podręcznik i zeszyt ćwiczeń do szkół podstawowych, szkół integracyjnych, specjalnych oraz masowych pt.: Cztery pory roku w matematyce. Seria ta przeznaczona jest dla ucznia o specjalnych potrzebach edukacyjnych do nauczania zintegrowanego matematyki i przyrody. Wydawnictwo Edukacyjne w swej ofercie wydawniczej posiada materiały do nauki biologii i przyrody. Dla szkoły podstawowej przygotowane są nowoczesne przewodniki terenowe pt.: *Przyroda. Przewodniki do zajęć terenowych*; do gimnazjum – *Poznać i oswoić*, zaś *Biologia dla wszystkich* – to podręczniki dla zreformowanej szkoły ponadgimnazjalnej. Autorzy podręczników przedmiotowych starają się, aby prócz materiałów dla ucznia nie zabrakło fachowej pomocy dla nauczyciela. Służą temu testy z osiągnięć szkolnych z biologii i ochrony środowiska oraz programy nauczania i zbiory zadań.

Wydawnictwo Edukacyjne specjalizuje się również w wydawaniu podręczników do nauki języków obcych: *Le francais* – do języka francuskiego, *Ja? Nein!* – do języka niemieckiego.

¹⁴ „Nowa Polszczyzna. Dwumiesięcznik dla nauczycieli języka polskiego”, Kraków 2008, nr 1(57).

¹⁵ *Katalog 2008/2009. 15 lat obecności na rynku*, Kraków, s. 16.

Pracownicy Instytutu Informatyki Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie są twórcami podręcznika do informatyki: *Internet, grafika, algorytmy*, a materiały do matematyki opracowują pracownicy Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Częstochowie. Współpraca ze środowiskiem naukowym zapewnia Wydawnictwu profil metodyczny i stały związek z realiami szkoły¹⁶. Coraz więcej ukazuje się publikacji tematycznie nie związanych z nauczaniem przedmiotowym. Wydawnictwo Edukacyjne publikuje prace indywidualnych osób, często wzbogacające rozwój oświaty i kulturę współczesną. Autorami prac są m.in. ludzie związani z Wydawnictwem, współtwórcy serii podręczników czy ludzie „wielkiego pióra” literatury polskiej.

Zamierzeniem autorki niniejszego artykułu było nakreślenie początków i rozwoju krakowskiego wydawnictwa, a także pokazanie stosunku wydawanych produktów do aktualnie zmieniającej się reformy oświaty. Swą bogatą działalnością dydaktyczną, różnorodnością publikacji naukowych firma ta wyraźnie wykracza poza zakres działań konkurencyjnych wydawnictw. Jest to firma ambitnie podejmująca aktualne problemy oświaty, ceniona i wykraczająca poza przeciętność zawodową.

Wydawnictwo Edukacyjne publishing house and the changes of the educational system reform

Abstract

The Wydawnictwo Edukacyjne publishing house was established in 1993 in Warsaw by four shareholders: Witold Bójski, Jerzy Markiewicz, Bolesław Faron and Tadeusz Korczyk. A year later the company was moved to the Krakow region, where it has been operating for 17 years. Since the very beginning the Scientific Director is Bolesław Faron, who selects authors and titles according to the didactic, scientific and cognitive criteria. The publisher concentrates on textbooks, curricula, and teaching aids in many subjects, yet the most popular publications are Polish language textbook series *To lubię!*, the journal *Nowa Polszczyzna* edited by Zofia Agnieszka Kłakówna, and the logopedic series *Kocham czytać* edited by Jadwiga Cieszyńska, featuring many teaching aids for pupils, parents and teachers. The house publishes individual works, but owing to the cooperation with the academic society of e.g. the Pedagogical University of Krakow, it is methodologically profiled, keeps in touch with the school reality, and follows the current changes in the educational system. For its publishing and service activity and for the didactic modernity, the publisher has been awarded many awards by the Minister of Education and at the Educational Book Fair.

¹⁶ <http://www.we.pl/> [dostęp: 20.10.2009].